EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

AİHM'ye başvurunuz:

Nasıl başvurulur
ve başvurunuz nasıl
işlem görür

Bu belge Mahkeme'nin Halkla İlişkiler Birimi tarafından hazırlanmıştır. Belge, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir. Mahkeme'nin nasıl işlediği ile ilgili genel nitelikte temel bilgilerin sunulması amaçlanmaktadır.

Daha detaylı bilgi için, Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanan dökümanlara ve özellikle Mahkeme İç Tüzüğü'ne başvurunuz. (Mahkeme'nin internet sitesinden erişim: www.echr.coe.int)

Mahkeme'ye yapılan başvuruların büyük bir çoğunluğu kabul edilemez bulunmaktadır. Bu durum, başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini sağlamamasından dolayı, Mahkeme'nin davanın esasını incelemeksizin başvuruları reddettiği anlamına gelmektedir. Başvuruların kabul edilemezliğine ilişkin kararlar nihaidir ve bu kararlara itiraz edilemez.

Bu sebeple, Mahkeme'nin başvurunuzu reddetmesini istemiyorsanız, kabul edilebilirlik kriterlerini sağlıyor olmanız önem arz etmektedir. Başvurunuzu yapmadan önce, lütfen Mahkeme'nin internet sitesine, özellikle de Kabul Edilebilirlik Rehberi'ne bakınız.

MAHKEME'YE BAŞVURU YAPMAK İSTEMEKTESİNİZ

Başvuru formu Mahkeme'nin internet sitesinde erişime sunulmuştur. Formu indiriniz ve istisnasız formun her bölümünü doldurunuz ve ilgili belgelerin kopyaları – orijinalleri değil çünkü davanın sonunda belgeler size iade edilmeyecektir – ile birlikte Mahkeme'ye gönderiniz. Formun yazılı nüshasını almak için Mahkeme ile temasa geçmeyiniz; formun sizin tarafınızdan çıktısının alınması zamandan kazanmanızı sağlayacak ve başvurunuzun Mahkeme'ye süresinde ulaşmasını temin edecektir (Mahkeme'nin internet sitesinde erişimde olan, başvurunun yapılması hakkında Uygulama Talimatı ve başvuru formunun nasıl doldurulacağı ile ilgili duyuruya bakınız).

Başvurunuz eksik ise Mahkeme'nin başvuruyu incelememe riski doğmaktadır, bu sebeple başvuru formunun bütün bölümlerinin özenli bir şekilde doldurulması gerekir. Eğer formun herhangi bir bölümü uygun bir şekilde doldurulmadıysa veya bilgi eksikliği varsa veya gerekli belgelerin kopyalarını eklemediyseniz, Mahkeme inceleme yapmaksızın başvurunuzu kayda almayı reddedebilir.

Mahkeme'ye Avrupa Konseyi'nin iki resmi dilinden birinde – Fransızca veya İngilizce – veya Avrupa Konseyi'ne üye devletlerden birinin resmi dilinde başvuru yapabilirsiniz.

Prosedürün başında avukat tarafından temsil edilme zorunluluğunuz bulunmamaktadır. Ancak, bir avukatın hizmetinden yararlanmaya karar verirseniz, avukatınızı sizi Mahkeme'de temsil etmesi için yetkilendirdiğinize dair usulüne uygun imzalanmış bir belgeyi Mahkeme'ye göndermeniz gerekmektedir.

Başvuru formunun bütün bölümlerini doldurduktan sonra, ilgili belgelerin kopyaları ile birlikte aşağıdaki adrese gönderiniz:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France

Başvurunuzu iadeli taahütlü göndermeniz tercih edilmektedir. Mahkeme'ye başvurunuzu, ulusal mahkemeler tarafından verilmiş nihai karardan itibaren 4 ay içinde sunmanız gerekmektedir. Mahkeme'nin dikkate aldığı tarih, gönderdiğiniz başvurunun posta damgasındaki tarihtir. **Başvuruların yalnızca posta yoluyla gönderilebileceği hususuna lütfen dikkat ediniz.**

Her halükarda, yargılamanın ulusal düzeyde nihai bir adli kararla çözümlenmesinin ardından **mümkün olan en kısa sürede** başvurunuzu yapmanız kuvvetle tavsiye edilmektedir.

ARTIK MAHKEME'YE BAŞVURUNUZU YAPTINIZ

Başvurunuz, her gün yaklaşık 1,500 adet mektup alan Mahkeme'nin Merkez Bürosu'na ulaşacaktır. Mahkeme çok sayıda mektup alması sebebiyle, başvurunuzun alındığını hemen teyit edememektedir.

Başvurunuzun güvenli bir şekilde ulaşıp ulaşmadığını kontrol etmek için Mahkeme'yi aramayınız. Mahkeme, daha fazla bilgiye ihtiyaç duyması halinde sizinle irtibata geçecektir.

Merkez Büro mektupları ayırır ve başvurunuzu ilgili hukuk birimine, yani aleyhine başvurunun yapıldığı ülkeden sorumlu hukuk birimine gönderir. Örneğin, Almanya'ya karşı yapılan bir başvuru, Alman davalarıyla ilgilenen hukuk birimine gönderilir çünkü o birimde çalışan kişiler Almanca konuşur ve ülkenin mevzuatı hakkında bilgi sahibidir.

Sonrasında başvurunuza bir numara verilir ve başvurunuz bir hukukçu tarafından incelenir. Bu durum, başvurunuzun Mahkeme tarafından kabul edildiği anlamına gelmemekte; yalnızca kayda alındığını ifade etmektedir. **Mahkeme'nin sizinle irtibata geçmesi durumunda, belirtilen süren içerisinde cevap vermeniz gerekmektedir, aksi halde dosyanız reddedilebilir veya imha edilebilir.**

Mahkeme, davanızı incelemek için gerekli bütün bilgilere sahip olduğunda, başvurunuz Mahkeme'nin hukuki oluşumlarından birine tahsis edilecektir.

Dava sürecinin her ne kadar uzun zaman aldığı görülse dahi, Mahkeme'nin sizinle iletişime geçmesini beklemeniz gerekmektedir. Her yıl çok sayıda başvurunun alınmasından (50.000'in üzerinde) ve nezdinde derdest pek çok davanın da olmasından ötürü, Mahkeme mektuplarınızın ve belgelerinizin ulaştığına dair size cevap veremez veya davanızın takriben ne zaman inceleneceğini söyleyemez.

Mahkeme'de dava usulü yazılıdır. Mahkeme'nin dikkatine sunmak istediğiniz herhangi bir bilginin yazılı şekilde iletilmesi gerekir.

BAŞVURUNUZUN İNCELENMESİ

1. Hukuki oluşumlar

Mahkeme, davanızı incelemek için gerekli bütün bilgilere sahip olduğunda, başvurunuz davanın türüne bağlı olarak Mahkeme'nin hukuki oluşumlarından birine tahsis edilecektir: tek yargıç, Komite veya Daire.

- Eğer başvurunuz gerekli bütün kabul edilebilirlik kriterlerini sağlamıyor olması sebebiyle açıkça kabul edilemez ise, bu durumda davanız **tek yargıçlı oturumda** karara bağlanacaktır. Tek yargıç tarafından verilecek kabul edilemezlik kararı kesin olup, tarafınıza tebliğ edilecektir. **Kabul edilemezlik kararına itiraz etmek veya bununla ilgili daha detaylı bilgi talep etmek mümkün değildir. Mahkeme davayı kapatacak ve dosya ileriki bir tarihte imha edilecektir.**

- Eğer davanızın, Mahkeme'nin önceden bir çok davada karar verdiği bir konuyla ilgili sorun içeren, mükerrer bir dava olduğu değerlendirilirse, davanız **3 yargıçlı Komite** tarafından ele alınacaktır. Bu durumda, prosedürü açıklayan bir mektup tarafınıza gönderilecektir. **Yine, Mahkeme sizinle gerektiği takdirde ve gerektiği zaman irtibata geçecektir.**

- Eğer davanızın mükerrer dava olmadığı değerlendirilirse, davanız **7 yargıçlı Daire** tarafından incelenecektir. Daire davanızı yine de kabul edilemez bulabilir ve bu durumda, söz konusu karar nihaidir, fakat davanızın kabul edilebilir olduğunu değerlendirirse, şikayetinizin esasını inceleyecektir. Ancak bunu yapmadan önce ilk olarak başvurunuzu, şikayetin varlığı hakkında bilgi vermek ve olaya konu ihtilafla ilgili görüşlerini sunmasına izin vermek için ilgili Hükümete tebliğ edecektir. Bu görüşler daha sonra size cevap verme imkanı tanımak için gönderilecektir. Her ne kadar davanın başından itibaren avukatla temsil edilme zorunluluğu bulunmasa da, yargılamanın bu aşamasında Mahkeme sizi bir avukat tarafından temsil edilmeye davet edecektir. **Yine, sizinle Mahkeme irtibata geçecektir.**

- Hiçbir bir başvuru doğrudan **17 yargıçlı Büyük Daire'**ye gönderilmez, ancak Daire, Büyük Daire lehine yetkisinden feragat edebilir veya yargılamanın ileri aşamalarında dava Büyük Daire'ye gönderilebilir. Feragat, davanın Sözleşme'nin yorumlanmasıyla ilgili ciddi sorular gündeme getirmesi durumunda veya Mahkeme'nin önceki bir kararıyla çelişmesi riski varsa mümkündür. Ayrıca, dava taraflardan birinin talebi üzerine, Daire'nin karar vermesini takiben 3 ay içerisinde Büyük Daire'ye gönderilebilir fakat Mahkeme bu tür gönderme taleplerini ancak istisnai durumlarda kabul etmektedir.

2. Süreç ne kadar sürmektedir?

Mahkeme'nin davayı incelemesinin ortalama ne kadar süreceğini söylemek mümkün değildir. Bu, davanın niteliğine, tevdi edildiği hukuki oluşuma, Mahkeme'nin ihtiyacı olan bilgileri tarafların ne süratle temin ettiğine ve diğer başka etkenlere bağlıdır. **Mahkeme başvuruları davaya konu olayların önemini ve aciliyetini dikkate alarak belirli bir sırayla inceler.** Bu demektir ki, örneğin en ağır insan hakları ihlalleri içeren veya geniş çapta problemlerin varlığına işaret eden davalara öncelik verilecektir. Bu durum, sizin başvurunuz henüz Mahkeme nezdinde derdest iken, sizinkinden daha sonra yapılan bir başvurunun neden karara bağlanabileceğini açıklamaktadır.

3. Duruşmalar

Mahkeme az sayıda Daire veya Büyük Daire davalarında duruşma yapmaktadır (her yıl yaklaşık 30 civarında). Eğer Mahkeme, davanızda duruşma yapılmasına karar verirse, bununla ilgili bilgilendirileceksiniz. Bütün duruşmalar kayda alınır ve Mahkeme'nin internet sitesinden izlenebilir.

SÜRECİN SONA ERMESİ

Mahkeme davaları değişik şekillerde sona erdirebilir.

1. Başvuru reddedilir

➡ **Dosya imha edilir**

Eğer, sürecin başında Mahkeme sizinle iletişime geçer ve siz cevap vermezseniz veya belirtilen süre içerisinde cevap vermezseniz, Mahkeme bunu başvurunuzu sürdürmek istemediğiniz şeklinde yorumlayabilir ve süreci sona erdirmeye karar verebilir. Dosyanız imha edilecek ve bu karara karşı itiraz hakkınız olmayacaktır.

➡ **Davanız mahkeme kaydından düşürülür**

Davanın daha ileri aşamalarında, başvurunuzun hukuki oluşumlardan birine tevdi edilmesinden sonra, Mahkeme'nin taleplerine belirtilen süre içerisinde cevap vermemeniz durumunda, bunu davanızı sürdürmek istemediğiniz şeklinde yorumlayabilir ve Mahkeme davanızı kayıttan düşürebilir. Ayrıca dostane çözüm veya tek taraflı deklarasyon neticesinde de başvurunuzu kayıttan düşürebilir.

Bu sebeple, Mahkeme'ye gecikmeksizin cevap vermeniz önem arz etmektedir. Bu durum, sizin başvurusunun takibiyle ilgilenmeyen bir başvurucu olarak değerlendirilmemenizi ve Mahkeme'nin davanızı kayıttan düşürmemesini veya dosyanızı kapatmamasını sağlayacaktır.

➡ **Dava kabul edilemez bulunur**

Eğer Mahkeme'nin kabul edilebilirlik kriterlerinden birini sağlayamıyorsanız, Mahkeme başvurunuzu kabul edilemez bulacaktır ve bu karar nihaidir.

2. Karar verilir

Eğer başvurunuz kabul edilemez bulunmadıysa, Mahkeme davanızı inceledikten sonra Sözleşme'nin ihlal edilmediğine veya aksine, haklarınızın ihlal edildiğine karar verebilir. Eğer Mahkeme ihlal tespit ederse, lehinize tazminata hükmedebilir. Ancak, Mahkeme'nin hiçbir durumda ulusal mahkemenin kararını bozmayacağı hususuna dikkat ediniz.

Eğer karar bir Komite tarafından verildiyse, bu durumda karar nihaidir ve itiraz imkanı mevcut değildir. Daire kararı, karar verilmesinden itibaren 3 ay içerisinde kesinleşir. Bu 3 ay zarfında siz veya Davalı Devlet davanın Büyük Daire'ye yeniden incelenmesi için gönderilmesini talep edebilir. Mahkeme'nin bu tür talepleri yalnızca istisnai durumlarda kabul ettiği unutulmamalıdır. Büyük Daire kararları nihaidir ve itiraza açık değildir.

İhlal bulunan bir karar kesinleştiğinde, Mahkeme dosyayı Mahkeme kararlarının icrasının denetlenmesinden sorumlu olan Avrupa Konseyi'nin Bakanlar Komitesi'ne iletir. Böylece Mahkeme nezdindeki dava sona erer.

Sonuç olarak, Mahkeme'ye başvuru yaparken kabul edilebilirlik kriterlerine uyulması önem arz etmektedir. Uyulmaması durumunda Mahkeme şikayetlerinizi incelemeksizin başvurunuzu reddetmek zorunda kalacaktır.

Buna ek olarak, Mahkeme bir başvuruyu kabul edilemez bulduğunda, karar nihaidir ve davanızın yeniden açılması veya aynı şikayetle ilgili yeni bir başvuru yapmanız mümkün olmayacaktır.

BİLİNMESİ FAYDALI HUSUSLAR

İsmin gizli tutulması

Mahkeme nezdindeki davalara ilişkin belgeler kamunun erişimine açıktır. Eğer isminizin gizli tutulmasını istiyorsanız, başvuru formunu doldururken bunu belirtmeniz ve kimliğinizin neden açıklanmasını istemediğinizi izah etmeniz gerekir

Dostane çözüm

Eğer Mahkeme başvurunuzun kabul edilebilir olduğunu değerlendirirse, siz ve Davalı Devlet arasında bir anlaşmaya varılmasına – dostane çözüm – çalışacaktır. Eğer bu mümkün olamazsa, şikayetlerinizi inceleyecek ve bir karara hükmedecektir.

Tek taraflı deklarasyon

Eğer gerekçesiz olarak dostane çözüm önerisini reddederseniz, Mahkeme, Hükümetin Sözleşme'nin ihlal edildiğine dair beyanından ve yeterli tazminin sağlanacağına ilişkin taahhüdünden sonra başvurunuzu kayıttan düşürebilir.

Geçici tedbirler

Geçici tedbiri ancak yakın bir tehlike altındaysanız veya sağlığınıza yönelik ciddi bir tehditin bulunması durumunda – örneğin, işkence görme ihtimalinizin olduğu bir ülkeye gönderilmek üzereyseniz – talep edebilirsiniz.

SIKÇA SORULAN SORULAR

Mahkeme'ye başvururmam, yerel mahkemelerin nihai kararına uymak zorunda olmadığım anlamına gelir mi?

Hayır, Mahkeme'ye başvurmanızın askıya alma etkisi yoktur. Strazburg Mahkemesi'ne başvursanız da, ulusal mahkemelerin nihai kararlarına uymak zorundasınız.

Mahkeme avukat bulma konusunda bana yardım edebilir mi?

Hayır, Mahkeme size avukat bulma konusunda yardım edemez. Mesela, yaşadığınız şehrin Barosu ile iletişime geçiniz ve üye listelerini isteyiniz.

Mahkeme başvuru formunun doldurulmasında bana yardım edebilir mi?

Hayır, Mahkeme size başvuru formunun doldurulmasında yardım edemez. Mahkeme, nezdindeki davaların bütün aşamalarında tarafsız kalmak zorundadır. Bu sebeple, tek yapabileceği, internette de bulabileceğiniz başvuru formunu doldurmanız için gerekli tüm belge ve bilgileri içeren başvuru paketine sizi yönlendirmektir.

Adli yardım sistemi mevcut mudur?

Evet. Buna karşın, adli yardımı davanın en başından itibaren değil, ancak dava Hükümete tebliğ edildiğinde talep edebilirsiniz. Ayrıca, adli yardımın talep eden herkese otomatik olarak verilmediği hususuna dikkat ediniz.

Mahkeme'ye şahsi olarak gidersem, davamı doğrudan izah edebilir veya davamın daha erken ele alınmasını sağlayabilir miyim?

Kesinlikle hayır. Mahkeme nezdindeki davalar yazılı usule tabidir ve Mahkeme'ye gitmenin bir faydası bulunmamaktadır. Zaman kaybı olur.

Mahkeme bana hukuki tavsiyede bulunabilir mi?

Size kendi ülkenizde hangi formaliteleri yerine getirmeniz veya hangi adımları atmanız gerektiği yönünde hukuki tavsiyede bulunmak Mahkeme'nin görevi değildir. Strazburg Mahkemesi nezdindeki davalarla ilgili her türlü husus detaylı bir şekilde Mahkeme'nin internet sitesindeki belgelerde izah edilmiştir. Mahkeme, başvurunuzun başarı şansını size söyleyemez; sadece karar veya hüküm vermesini beklemeniz gerekmektedir.

Mahkeme, başvuru yaptığım ülkeye karşı işlem yapabilir mi?

Hayır, Mahkeme sizin yerinize, şikayette bulunduğunuz ülke aleyhinde bire-bir işlem yapmayacaktır. Ancak istisnai durumlarda, davayı inceleme imkanı bulana kadar, ulusal makamlardan bazı tedbirler almasını veya bazı şeyleri yapmamasını isteyebilir (bu durum çoğunlukla başvurucunun ciddi bir fiziki zarar görme riskiyle karşı karşıya olduğu davalarla sınırlıdır).

Mahkeme daha önce benim davama benzer davaları ele almış mıdır?

Mahkeme'nin kararları internet sitesinde yayınlanmaktadır. Sizin davanıza benzer davaları daha önce Mahkeme'nin inceleyip incelemediğini görmek için mevcut kararları araştırabilirsiniz.

Başvurumun kabul edilemez bulunması durumunda, karara karşı itiraz edebilir miyim?

Kabul edilemezlik kararları nihaidir ve bu kararlara karşı itiraz edilemez. Bu durum, başvurucuların Mahkeme'ye başvurmadan önce, tüm kabul edilebilirlik kriterlerine uyduklarından emin olmalarının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Davamla ilgili nasıl bilgi edinebilirim?

Mahkeme, nezdindeki derdest davaların durumuyla ilgili bilgi için kendisine ulaşan bütün taleplere cevap verememektedir. Mahkeme'deki prosedür yazılı olduğu için, Mahkeme ek bir bilgiye ihtiyaç duyması halinde veya yargılamanın değişik aşamalarıyla ilgili size yazılı bildirimde bulunacaktır. İnternet sitesinden de bilgilere ulaşılabilinir (tebliğ, taraflara soru sorulması, kabul edilebilirlik kararları vs.).

AİHM'ye başvurunuz:

Nasıl başvurulur ve başvurunuz
nasıl işlem görür

European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France

www.echr.coe.int

Design © ECHR · Photo: © Shutterstock

TUR